

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗЯНИХ ВИРОБНИКІВ СКЛЯНОЇ ТАРИ

Фалько Т.В.^{1,3}, Гожа М.М.^{1,3}, Басюк В.В.^{1,2}, Саввова О.В.³, Воронов Г.К.³

¹ТОВ «Малинівський склозавод»

²ПрАТ «Рокитнівський скляний завод»

³Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова,

Oksana.Savvova@kname.edu.ua

Сьогодні інновації є ключовим фактором розвитку підприємств у світі. Специфіка розробки стратегій інноваційного розвитку промислового підприємства полягає у тому, що при її розробці необхідно враховувати одночасно економічні ресурси, технічні, екологічні, соціальні й психологічні аспекти впровадження інновацій. В більшості наукових робіт, які досліджують інноваційну діяльність, акцент робиться не на ціновому механізмі конкуренції, а на інноваційних процесах, пов'язаних з покращенням виробничо-господарчого потенціалу підприємства. Вітчизняні вчені проводять фундаментальні дослідження, щодо обґрунтування національних інноваційних пріоритетів, які спрямовані на забезпечення ефективного використання інновацій [1, 2].

Аналіз міжнародних рейтингів, що оцінюють інноваційність економік окремих країн світу, свідчить, що зростання кількості інноваційно-активних підприємств у 2019 р. порівняно з 2018 р. відбулося внаслідок підвищення кількості таких підприємств у: середньотехнологічному секторі (на 11,4 %); низькотехнологічному секторі (на 110,3 %) [3].

Активна інноваційна діяльність вітчизняних підприємств скляної промисловості, які відносяться до середньотехнологічного сектору, пов'язана з основними тенденціями впровадження положень сталого розвитку держави у напрямку розбудови «зеленої економіки». Так вітчизняні виробники скляної тари ПАТ «Ветропак Гостомельський склозавод, ТОВ «Малинівський склозавод», ПАТ «Рокитнівський скляний завод», ПрАТ «Консюмерс-Скло-Зоря»; з кожним роком збільшують свою присутність на іноземних ринках. Модернізуючи технології виробництва, використовуючи нові, більш економічні технології, виробники покращують якість продукції, що робить її більш затребуваною у світі.

Однак в цілому результативність інноваційної діяльності України у 2019-2020 рр. знизилась за всіма індексами. Серед причин цього варто виділити скорочення витрат на дослідження і розробки та на освіту у відсотковому співвідношенні до ВВП, що вплинуло на показник якості людського капіталу і досліджень. Крім того, рівень розвитку інноваційної інфраструктури залишається на досить низькому рівні у порівнянні з провідними країнами світу.

Серед виробників мінеральної продукції вагомим результатом розвитку інноваційної діяльності на 2019-2020 рр. досягли виробники скляної тари. Ринок безбарвної склотари в Україні наразі демонструє потенціал до росту, пов'язаний зі світовими трендами на екологічне виробництво та здоровий спосіб життя. Слідуючи глобальному тренду на підвищення екологічності виробництва, багато виробників напоїв взяли курс на заміну пластикової упаковки на скляну, але все ж основним споживачами на ринку безбарвної склотари в Україні в даний час є підприємства, що випускають алкогольну продукцію. Аналіз ринку безбарвної склотари в Україні, який вивчався компанією Pro-Consulting в травні 2021 року, дозволив виділити наступні найбільш істотні фактори впливу на нього: купівельна спроможність населення і загальний бізнес-клімат в країні; споживчі переваги; динаміка цін на ресурси, необхідні для виробництва склотари; забезпеченість сировиною; державне регулювання; інвестиційна привабливість галузі. Однак локальні особливості, такі як: відсутність культури сортування сміття, що веде до втрати дешевого та ефективного ресурсу – склобою; втрата сировинних заводів в Криму та Донецькій області; нераціональні законодавчі рішення, – все це стримує прогресивні зміни на ринку. До того ж, відповідні зовнішні тенденції негативно впливають на алкогольну індустрію як основного споживача вітчизняної безбарвної склотари.

Прогнозні тенденції ринку:

– зменшення частки пляшок в ринковій структурі з одночасним ростом вагомості інших товарів. Споживання міцного алкоголю падатиме, а попит на здорову та натуральну продукцію посилюватиметься.

– зміни в сировинній структурі. Використання склобою стає все більш привабливим для вітчизняних виробників склотари, адже знижує собівартість готового виробу та позитивно впливає на формування ринкової ціни.

– розширення асортименту продукції. Потреба в скляній тарі зростатиме через поступову мінімізацію використання пластику.

– інтенсифікація експортних поставок.

Значні корективи, щодо проведення інноваційної діяльності на підприємствах виробництва мінеральної продукції відбулося за рахунок удорожчання газу.

Дослідження Федерації роботодавців України галузей економіки хімічної промисловості, виробництва кераміки та скла, низка галузей харчової промисловості, у собівартості товарів яких споживання газу на початок року 2021 року становило що найменше 7 % дозволили встановити очікувані збитки близько 60 %.

У Прес-службі Асоціації підприємств скляної промисловості «Скло України» надано роз'яснення, щодо положення виробників вітчизняної скляної продукції на ринку. «Українська скляна промисловість перебуває на межі краху через ціни на газ. Три підприємства вже зупинилися, решта перейшли у стадію технологічного простою, щоб не допустити повної зупинки печей» [4].

У грудні 2021 року на ПрАТ «Рокитнівський скляний завод» скловарну піч (максимальний проєктний з'єм 240 тон) із споживання природного газу було переведено на споживання скрапленого газу (пропан – C_3H_8 , бутан – C_4H_{10}). Калорійність природного газу (метан – CH_4) становила 8100 ккалорій та середнє споживання за 1 год становило $1080\div 1180$ nm^3 при з'ємі $205\div 218$ тон на добу. Регламентована постачальником калорійність скрапленого газу становить 24000 ккал. та середнє споживання стало за 1 год $380\div 410$ nm^3 при з'ємі $205\div 218$ тон на добу. Тобто, в середньому споживання газу зменшилось у три рази. Для отримання затвердженої калорійності скрапленого газу та приведення до nm^3 використовується випарник (установка для підігріву та змішування парової й рідкої фази скрапленого газу). Перехід на використання скрапленого газу дало можливість підприємству отримати, як енергонезалежність та економію фінансових ресурсів. Встановлено, що при спалюванні скрапленого газу температурний режим більш стабільний ніж при спалюванні природного газу.

Впровадження інноваційних заходів на силікатних підприємствах вітчизняним виробникам склотарної продукції дозволяє задовольняти потреби ринку та успішно конкурувати із закордонними виробниками у напрямку створення технологічних матеріалів в умовах енерго- та ресурсозбереження.

1. Драчук Ю.З. Забезпечення інноваційного розвитку промисловості України / Ю.З. Драчук, К.О. Копішинська, Я.О. Колешня та ін.; за заг. наук. ред. д-ра. екон. наук., проф. В.В. Дергачової. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2018. – 234 с.

2. Ворона А.В. Інноваційна активність підприємств як перспектива розвитку національної економіки України. Ефективна економіка / А.В. Ворона. – 2020, № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/157.pdf (дата звернення 25.03.2021).

3. Писаренко Т.В. Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році: науково-аналітична доповідь / Т.В. Писаренко, Т.К. Кваша, Л.В. Рожкова, О.В. Коваленко. – Київ : УкрІНТЕІ, – 2020. – 45 с.